

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemana za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poštnina iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemana za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. **Opravništvo**, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Národnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Iz deželnih zborov.

Kranjski deželni zbor.

(13. seja dné 12. julija.)

Občina Kamniška vloží prošnjo, da bi se jej dovolila 25% doklada na užitnino mesa; dalje prošnjo, naj bi dežela prevzela dva mostova v svoje oskrbovanje. Prošnji se izročita gospodarskemu odseku v poročanje.

Poslanec dr. Poklukar položi svoj mandat kot deželnega odbornika namestnik. Volitev novega namestnika se ima vršiti v prihodnji seji.

Deželni glavar naznani sklepe tajne seje o reorganizaciji deželnih uradov.

Poslanec Potočnik poroča o deželno-kulturnih zadevah in posebno o ekspertizi za ljubljansko močvirje, h kateri so se povabili razni strokovnjaki iz tujih dežel.

Zbor jemlje to poročilo na znanje.

Poslanec dr. Deu poroča o načrtu postave za povzdigo ribištva po suhozemskih vodah. Načrt te postave se sprejme z nekaterimi prenarodbami, katere nasvetuje baron Apfaltrern.

Poslanec vitez Gariboldi poroča v imenu gospodarskega odseka o deželnih priredbah zaradi vojaških stanovanj in nasvetuje, naj se ljubljanskemu mestu ponudi, da zida vojašnico za deželne brambovce, ter se mu za stavbeni kapital, ki se določi s 40.000 gl. garantuje skozi 25 let po 5% dohodnine.

Fränzl v. Vesteneck nasvetuje, naj bi se, ker deželi nikakor ne kaže, da bi sama kasarno zidala, dovolilo mestu 5 $\frac{3}{4}$ % dohodnine od kapitala.

Župan Laschan nasvetuje, naj bi se garantovalo 6%, kajti ako mestu ne bode kazalo, ne bode hotelo zidati vojašnice. Stroški so pri vojašnici za popraviljanje dosti večji, kot pri vsakej drugej hiši.

Dr. Schrey podpira Laschanov predlog.

Poslanec Klu n pravi, da tu morajo poslanci v prvej vrsti pred očmi imeti korist dežele, potlej še le ljubljanskega mesta. Mesto Ljubljana ima od loterijskega posojila zdaj dovolj denarja, tako, da ne vé kam z njim in bode lahko jako veselo, ako ga spravi po 5% varno v shrambo. Denarja je za varne procente dandenes povsod obilo. Češke posojilnice, ljubljanska hranilnica, sploh vsi denarni zavodi pomanjšujejo obresti.

Poslanec Detelja pravi, da je še dvomljivo, ali res mora zidati dežela vojašnico ali ne. Največji interes ima gotovo ljubljansko mesto, da se zida vojašnica. Ako ne bode hotelo mesto zidati, potem se bode našel uže drug podvzetnik.

Vesteneck pravi, da se on zavaruje, da bi bil on govoril v interesu mesta, on da je le govoril na korist dežele.

Baron Apfaltrern pravi, da se sme dati garancija za obresti samo za kapital, ki se bo porabil za zidanje, a nikakor ne tudi za popravo. Da bi se pa več garantiralo kot 5% zato tudi on nij, kajti denarja je denes obilo na razpolaganje.

Poslanec Gariboldi nasvetuje, naj seja preneha, da se odsek pomeni.

Ko se seja zopet začne, izjavi vitez Gariboldi, da je odsek sklenil dovoliti namesto 5 procentov 5 $\frac{3}{4}$ %.

Poslanec Kljun pravi, da je ravnanje deželnega zbora res „unicum“. V odseku se je jednoglasno sprejelo 5%, a zdaj se, ne da bi se bilo v debati kaj odločujočega zvedelo, ne da bi se bil kak nov nazor slišal, preneha se seja in odsek je sklenil čisto kaj drugega! Pač se bode svet smijal, kako se dela v kranjskem zboru.

Deželni glavar brani večino in pravi, da se enako godi tudi v državnem zboru.

Dr. Poklukar nasvetuje, naj se dovoli samo 5%.

Poslanec Pfeifer izjavi, da je v odseku glasoval zoper to, da bi mesto zidalo, nego hoče, da zida dežela sama, ali pa doplačuje eraru.

Tudi Fränzl-Vesteneck protestuje zoper to, da bi zbor sam sebe smešil.

Poslanec Detelja izjavlja, da so vsi udje narodne stranke glasovali zato, da se dovoli samo 5%.

Za Laschanov predlog glasujejo samo Laschan, Dreo in dr. Schrey.

Odsekov predlog za 5 $\frac{3}{4}$ % se zavrže in sprejme se predlog dr. Poklukarjev, naj se dovoli 5%.

Dr. Deu poroča v imenu gospodarskega odseka, o načrtu deželnega odbora o požarnem čuvarstvu in o gasilnih družbah na Kranjskem. Deu govori ali momlja kakor po navadi tako tiho in zaspano, da je za poslance in občinstvo popolnem nerazumljivo. V specialnej debati se nasvetujejo mnogi popravki in končno postava sprejme.

Baron Taufferer nasvetuje v imenu gospodarskega odseka o postavi veljavnej za vojvodino Kranjsko zadevajočej vplačanje doneskov v penzijski zavod od strani ljudskih učiteljev prihajajočih iz druge kronovine.

Postava se glasi:

§ 1. Učitelji, ki prestopijo iz javne ljudske šole ene v državnem zboru zastopane kronovine in dežele na ljudsko šolo vojvodine Kranjske, oproščeni so od novega vplačanja doneska za tisti del svoje plače, za katerega so uže v drugej kronovini vplačali postavni donesek v penzijski (pokojninski) zaklad, pod tem pogojem, da v deželi, v kateri so prej vplačevali, velja enaka pravica za učitelje, ki

iz jedne ljudske šole vojvodine Kranjske tja prestopijo. — § 2. Ta postava stopi v moč z dnem razglašenja, ter se nje izvršitev momeju naučnemu ministru naroča.

Odobri se.

Dr. Schaffer poroča v imenu finančnega odseka in nasvetuje: Bólnica na Poljanah se popravi in dovoli zato znesek 885 gl. in ostane še bólnica. Staro poslopje blaznice se popravi in se v ta namen dovoli za 1880 leto 2000 gl. za l. 1881 pa 5000 gl. Delo se ima oddati po javnej dražbi. — Deželni zbor naj vzame na znanje, da se je v Studencu skoro uže vse uredilo in se je dobilo dovoljenje, da ostanejo mirni blazni še do konca oktobra 1881 v prisilnej delavnici. — Za napravo vodovoda v Studencu se dovoli 5000 gl. in odda se izdelovanje le ali firmi Samasa v Ljubljani, ali Holldorf in Brückner na Dunaji. — Pralnica se ne bode zidala zdaj, ampak za čiščenje perila se bode plačalo usmiljenim sestram vsako leto 180 gl., in sicer se bode plačalo takoj za 3 leta naprej 540 gl. — Za popravo poslopja imenovanega „gosposka hiša“ dovoli se 2000 gl. in se ima delo oddati po javnej dražbi. — Mrtvašnica, nasvetuje odsek, da naj bi se za zdaj ne zidala, ter naj bi se v bližnjo faro mrtveci v mrtvašnico nosili.

A dr. Bleiweis in dr. Vošnjak dokazeta potrebo mrtvašnice pri tako velikem zavodu, ker ne le mora biti, ampak je po instrukciji tudi ukazano zdravniku, da vsacega umrlega blaznega secira. Tudi vladni zastopnik dr. vitez Stoeckl poudarja potrebo mrtvašnice.

Odsek na to sklene, da se zida mrtvašnica za svoto 1500 gl. in deželni zbor to odobri, kakor tudi vse druge nasvete odsekov.

Fränzl-Vesteneck, nemškutarske stranke večni poročevalec, poroča v imenu gospodarskega odseka o dr. Bleiweisovem načrtu postave, katera bi dajala županom pravico za braniti postopačem in beračem ženitovanje. Fränzl predlaga naj se preko te postave preide na dnevni red.

Za sprejem postave govori poslanec Kljun. Govornik pravi, da si bode narod to zasedanje deželnega zbora prav dobro zapomnil. Vse kar se je sklepalo o tem zasedanju, bi nalagalo, če se potrdi od vlade, občinam le bremena, a to jedino postavo, ko bi kmetskim občinam stanje nekoliko olajšala, to naj se ovrže pod klop! Odsekovo poročilo pravi, da ta postavo nasprotuje duhu ustave, a to nij istina. Ustava néma s tem nič opraviti, če se beračem omeji ženitovanje. Marsikateri, ki po ženitvi zabrede v dolgove in bedo, bil bi hvaležen, ko mu bi se bilo v prvem času zabranilo ženiti se. Osobna svoboda se tu nič ne omejeva, in ko hi se prav, saj se tudi pri vojaki h, kjer se sme samo gotovo število ženiti. Ako se reče, da

bodo župani samovoljno ravnali, odgovori se lahko, da to nij mogoče, saj je vsakemu priziv do deželnega odbora prost. Poročilo trdi, da nij upati, da bi dobila ta postava najvišje potjenje; a to nij uzrok, da bi se postava ne sklenila. Kar se tiče širjenja nemorale trdi govornik, da ve iz matrik, da so se od tistega časa, kar je vsakemu svobodno oženiti se, nezakonski otroci pomnožili. Vse občine na Kranjskem bodo z veseljem pozdravile vest, da je ta postava sprejeta.

Poslanec Lukman pa pravi, da je pomanjkanja dela uzrok revščine in bede, kajti mašina je uničila delo tisočerim in tisočerim rokam. Ako bi bilo mogoče s to postavo tudi odstraniti grehe ali prestopke, bi nekaj veljalo. A tako je vendar dobro, da se onečastena deklica, s tem, da se omoži, s svojim otrokom vred legitimira; bolje je tudi za otroke, ako pridejo v oskrbovanje občin, kajti nezakonski otroci so obče zaničevani od kmetov.

Poslanec Pakiž pravi, da je z veseljem slišal o tej postavi, da se bode uže vendar enkrat zabranilo postopačem in beračem ženiti se. A žalibog njegovo veselje nij dolgo trajalo, ker čuje, da so oni gospodje (nemškutarji) zoper to. Žal mi je bilo slišati, da se nehče dati županom in občinskim zastopom te pravice, kajti mogli bi ravnati „samovoljno“. Tedaj deželni zbor in odbor v svojej večini varuje postopače in berače in take golazni človeške družbe; postopačem verjame več kot poštenim županom in njih možem odbornikom. Nehče se ustreči upravičenim željam cele dežele, baje zato, da se ne omeji v ustavi zagotovljena osobna svoboda postopačev in beračev, namreč da se množi tat in berač. (Živahna pohvala mej narodnimi poslanci in poslušalci.)

Dr. Bleiweis pravi, da se od one strani kliče duh ustave; ali širča se revščina po kmetih nema nikakešne zveze z ustavo. Ako se gospodje tako zavzimajo za duh ustave, naj se tudi ne protivijo izpeljave člena 19. ustave. — Po tej postavi se ne bi, to se ve da uboštvo na en mah odstranilo, gotovo pa zdatno zmanjšalo. Ne samo pomanjkanje dela je krivo občne bede in reve. Samo jeden človek dosti zasluži za se, a ko pride rodovina, ne more izhajati in prične se zanj revščina. Ko se je l. 1864 na vprašanje vlade obravnavalo to vprašanje v deželnem zboru, takrat je jeden glasovitih liberalcev g. Mullej z vso odločnostjo za omejenje svobode ženitovanja govoril. Govornik pravi, da je ta postava na korist ženinom samim, kateri hočejo nepremišljeno zakon skleniti; dalje da je na korist občinam, ki bodo popolnem propale, če ne bode uže enkrat konec tega liberalizma, ki jim je davke množil. Vesteneck je rekel ko se je razgovarjalo o oskrbovanji onemoglih, da imajo občine samo mnogo dolžnostij pa nič pravic, zakaj se njim tedaj zdaj pravice zabranjujejo. Pa tudi z ozirom na moraliteto je ta postava jako potrebna. Saj se bere skoro vsak dan v časnikih, da oče, ki nema od česa živeti, pomori najprej svojo rodbino in potem samega sebe. Ako bi bilo res proti temeljnim državnim zakonom, kar njegov postavni načrt zahteva, zakaj se pri vojaki h sme ženiti samo nekoliko oficirjev, zakaj se brani ženiti učiteljicam, nižjim uradnikom in duhovnom. Gotovo je, da cela Kranjska dežela želi in hrepeni po tej postavi. (Dobro!)

Dr. Schrey kakor po navadi jako dolgočasno govori zoper. Pravi, da je ta postava le cvetlica, ki v temi raste in da mislijo narodnjaki, da denašnje ministerstvo je vrtnar, ka-

teri bode temnej cvetki pomagal, da razcvete. Ako bi se postava odobrila, potem pravi bi ne odločevali o ženitvi župani, nego fajmoštri, in kaj se pravi tem zameriti, to ve vsak in tudi kako lahko se to zgodi. Potem bi se godile največje nepravčnosti. Ta postava ne le da bi deželi nič ne koristila, bila bi Kranjskej v sramoto.

Na predlog barona Apfaltrerna sklene se geueralna debata. Za postavo sta še vpisana poslanca dr. Zarnik in Navratil.

Glavni govornik je dr. Zarnik: Jaz bom imel priliko razjasniti z raznovrstnih stališč, zakaj sem jaz za to postavu. Slavni učenjak Anglež Malthus je dokazal, da se človečanstvo pomnožava v geometričnej, sredstva za njega vzdržavanje pa v aritmetičnej progresiji, in da je njegov nagon ta, da je človeškega rodú zmirom več. Zato so lakota, draginja, kuga in vojska sredstva, da pogine ljudstva toliko, kolikor nema pripomočkov ali sredstev, da se vzdržava in živi. Ta učenjak je zagovarjal omejenje ženitne svobode in njegovi največji nasprotniki, ki so zagovarjali svobodo ženitve, bili so socijalni demokrati Lassalle in Marks. Tedaj zagovarjajo gospodje denašnje večine tega zbora isto stališče, kot socijalni demokratje. Pozneje je slavni nemški nacionalekonom Roscher postavil načelo, da ima vsak človek gotovo nepobitno pravico, ženiti se, ali da to ne gre, da bi bitja na svet spravljaj na stroške drugih ljudij. In glejte gospoda, to mnenje zastopamo tudi mi. Jaz vam hočem navesti samo en slučaj, iz katerega boste lahko uvideli, da je stvar v praksi vsa drugačna kot v teoriji. Nedavno je prišel k meni župan iz prav male revne občine, prosit me pravne pomoči. V Trstu je umrl neki mož, katerega občina niti po imenu nij poznala in kateri je bil uže davno zapustil svoj domači kraj. V Trstu se je bil oženil, pred kratkim umrl in zapustil šestero prav majhenih otrok v velikej revščini. In uboga mala občina na Kranjskem je dobila iz Trsta naznanilo, da se jej ti tuji otroci v njeno oskrbovanje pošljejo, in naj se občina na njih sprejem pripravi. Župan me je vprašal: kaj je storiti proti temu, a jaz sem mu moral odgovoriti, da žalibog nij nič družega mogoče, kot otroke vzeti, ker postava tako določuje. Gospoda moja, ako pridejo taki slučajji v tako revnej občini, potem se neha vaša humaniteta in neha „gemüthlichkeit“. — Z denašnjim vprašanjem je ravno tisto kot s svobodno trgovino. Prej je vse bilo navdušeno za svobodno trgovino in vsak je bil takoj „reakcionar“ proglašen, če se je potegoval za „varstvo domačega dela.“ A dandenes ne bode skoro uže nikdo v državnem zboru več govoril za svobodno trgovino, ker bi se mu večina smijala, zato, ker se vidi in ve, da je bil ta princip poguben za našo obrtnijo ter industrijo, in denes isti gospodje ravno tako navdušeno za „schutzzoll“ govoré, kateri so preje v eno mer pridigovali svobodno trgovino. Kar na pr. govori zastopnik Istozy v ogerskem državnem zboru o judih, da so rak, ki razjeda ogersko ljudstvo na njegovem telesu, o tem so vsi ogerski poslanci popolnem pričani; a za to, ker je to vprašanje, da li imajo judi iste pravice, kot drugi državljani, po teoriji vprašanje liberalizma, zaradi tega ne glasujejo z njim. Tudi pri nas imajo judje iste državljanske pravice, pa prepričan sem, da nas vse veseli, da je dozdej vsaj jako malo judov v našej deželi. (Dobro!) In ravno tisto je, mej drugim,

s telesno kaznijo. Vsak je prepričan, da bi se nagajivi nepoboljšljivi potepuhi bolje kaznovali s telesno kaznijo, nego z zaporom, kateri lenuhe malo briga in malo boli, ali to je vprašanje „liberalizma“ in „humanitete“ in moralo se je odpraviti. In glejte severnoamerikanske države, gotovo najliberalnejše vladane na celem svetu, so uvedle telesno kazen za nagajive in poredne zločince. Če se naglašuje, da bi znali županje ravnati z „dovolenjem“ samovlastno, jaz mislim, da vsaj ne toliko, kot nekateri c. kr. okrajni glavarji v drugih slučajjih. Županje tudi zdaj pri ženitovanjskih oglasnicah v sporazumljenji z odborom takim ljudem, ki nijso za ženitev, tako dolgo branijo se, oglasnico izročiti, da se tisti, ki se hoče ženiti, slednjič naveliča prositi in se nazadnje vendar ne oženi. Če se pa obrne na deželni odbor, ta kar meritorno odloči: namreč, da naj se mu izroči ženitovanjska glasovnica. Če dr. Schrey pravi, da je treba postavu zavreči, ker da je nejasna, je to prazna trditev. Naj jo gospodje v specialnej debati tam amendirajo, kjer je pomanjkliva, da pride potem kot pravo mojstersko delo kranjskega zbora v sankcijo. Dr. Schrey je tudi vlado interpeliral, ali hoče izreči svoje mnenje o tej postavi. Ali kaj hoče vlada izreči, če se nasvetuje od one strani, da se preide na dnevni red. Kako more vladni zastopnik poprijeti besedo pri postavi, katera naj se po vašem svetu zavrže. Ako se preide v specialno debato, potem bomo gotovo mnenje vladnega zastopnika slišali. Da bi se nezakonski otroci množili, ako dobi ta postava veljavo, to nij res. Isto se je od vas trdilo o detomorih, ko se je odpravila najdenišnica, in vendar je ostalo vse tako, kakor poprej. Na Koroškem je ženitev popolnem svobodna, tudi ženitovanjskih oglasnic nij, a vendar je tam število nezakonskih otrok konsekvntno večje, tako da zdaj uže presegajo število zakonskih. Javna morala se gotovo bolj kviri, če take uboge rodbine, starši in otroci, ko se noč naredi, gredo na polje in otroci, ko se dejo njegove pridelke, da imajo od česa živeti. Če se je trdilo, da nezakonski otroci množé število hudodelnikov, moram iz lastnega prepričanja kot večletni zagovornik reči, da jih je jako malo. Kakor znano, je največji procent hudodelstev na Kranjskem: teško telesno poškodovanje in kar je z njim v zvezi. Tega se pa većinoma deležni storé sinovi kmetjskih rodbin, ki imajo kaj denarja za pijačo, in ko so vinske volje, se radi stepó. Iz teh navedenih uzrokov tedaj mislim, da bi bilo jako koristno, da preidemo v specialno debato.

Poročevalec Vesteneck zabavlja v prvej vrsti na župane, češ, kakšne stvari za osobno svobodo nevarne bi se godile, ko bi dobili županje to pravico. V obče pravi on, da se je izdala od neke („črne“ to se ve da! Ur.) stranke parola, nasvetovati to postavu, da bi se omejila človeška svoboda. Če bi bili „razumni“ župani, potem bi se dalo uže o tem govoriti, a denašnjim županom se po Vesteneckovem mnenji ne sme ta pravica na noben način dovoliti. Tudi trdi, da sedanje ministerstvo ne bode potrdilo te postave. Končno pravi, da je prisiljen vendar odgovoriti dr. Bleiweisu, ki je „veliko besedo mirno izgovoril“, ko je rekel: da, če ne bo konca denašnjemu liberalizmu, bode vse propadlo. Na to odgovorim: „Kar se je pred 100 leti sejalo, to cvete in kali, hvala Bogu uže 20 let v Avstriji, in če je morda par črnih oblakov prikazalo se, popiše jih jeden ve-

sel vetrič proč. Liberalizem je, duh liberalizma bô obstal in v kranjskej deželnej izbi ne bode pokopan. Predlog, preiti na dnevni red, se sprejme in potem se seja, ko so se odobrili še nekateri računski sklepi, sklene.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 15. julija.

O avstrijskem ministerstvu piše berlinska „Nordd. Allg. Ztg.“ tako le: „Ako „ustavoverna“ opozicija ironično išče, kako da bi označila zdanjo vlado, pomagamo jej mi: to je prva avstrijska vlada, v kateri so zastopane vse avstrijske narodnosti, večinom pa Nemci. Ona je prva ustavoverna vlada, ki se vestno trudi ustavi pridobiti priznanje, ustvariti tudi pri nas podloge parlamentne vlade in Avstrijo vzdigniti na ono stopinjo, na kateri bode še dolgo za Rumunijo. Nij najmanjša napaka „ustavoverne“ stranke ta, da ne podpira Taaffeja.“

Vnanje države.

Francози so včeraj pričeli svoje narodne slavnosti v spomin dné 14. julija 1789, ko je pariško prebivalstvo vzelo in razrušilo uječo cele Francije, iz katerega čina se je v teku stoletja razcvetela zdanja francoska republikanska svoboda, neodvisnost in sijajno gmotno stanje. Francozje slave zdaj dela svojih očetov, ki so jim prinesla zlahnega sadu: osobno svobodo, katera je bila pod Napoleoni tako silno zatirana. Tam, kjer je stala še 13. julija pred sto let velikanska uječa „bastille“, postavili so zdaj Francozje slično poslopje od desk, prepeto z belim platnom; na zlatih stolah hodo sedeli Grévy, predsednik republiki, Gambetta in Leon Say, predsednika obeh zakonodajnih zborov, in razdeljevali bodo armadi nove zastave, o katerih vsa Francija upa, da bodo vihrale še na pruskej zemlji. A ne samo padec „bastille“, nego Francozi zdaj slave vse pridobitve zadnjega desetletja, pridobitve zdanje republike, počenši od padca Napoleonovega cesarstva pri Sedanu. Ume se, da za tako slavnost, je ves francoski narod žrtvoval veliko, da se izvrši velikansko.

O francoskej narodnej svečanosti piše **Berlinsk** oficijozen list: Nemčija želi v miru živeti z vsemi narodi; Francoskej ne zavida (? Ur.) denšnjega blagostanja, kolikor boljši se imajo Francozje doma, toliko bolj se utrjuje splošni mir, ki računa s Francijo kot prepotrebni faktorjem. (Ker je viselo lisjaku grozdje previsoko, da nij mogel do njega, rekel je, da je kisló.)

Iz **Aten** se javlja, da je sklenil tamošnji mestni zbor v slavo francoske narodne svečanosti 14. t. m. z zastavami olepšati vsa javna poslopja in spomenike, župan pa je dobil nalogo, da v imenu mesta čestita Grévyju na sreči francoske republike. — Grki se hote Francozom prikupiti.

V **angliškej** spodnjej zbornici je vprašal Bourke, je-li res Ruska ponujala vojakov, da bi z njimi Grki zasedli novo ozemlje. Dilke je odgovoril, da vlada v tej zadevi ne more ničesa razložiti. On samo lahko odgovori v imenu vlade, da ona ne bode prigovarjala do nobenega koraka, ki se ne strinja popolnem z njeno politikó, složno hoditi z evropskimi vlastimi. Gladstone pa je dejal, da skupna nota vlastij Turčiji nij še izročena.

Dopisi.

Iz **Motnika** 12. julija. [Izv. dop.] Od kar sem „Slovenskemu Narodu“ zadnjič poročal, imamo tudi Motničanje tri odlične nove častne občane: g. ministerskega predsednika Taaffeja, g. deželnega predsednika Winklerja in g. državnega poslanca grofa Hohenwarta. Imenovali smo jih častnimi občani, da svet izve, da pri nas je vse za to vlado, ki hoče vsem narodom enake pravice dati. To se sme za naš stari trg in majheno kmetsko občino važen korak smatrati. Svet naj sliši, da naš dozdej zmirom tlačeni narod ceni pravice

može na vladi. Sleva našemu županu, ki je inicijativo k temu dal! Pred letom so govorili, da bodo od Celja po savinskeje dolini na Motnik-Kamnik-Loko železno cesto delali. Zdaj je pa ta koristna misel menda le pravljica postala. Ljudje je pa močno želé in bi bila res naše ubožnej dolini velika, velika dobrota. Kadar pride vrsta na to železnico, prigovarjajte, zastopniki, to železnico nam, saj bi bila tudi za državo v stragetičnih ozirih neprecenljiva dobrota.

Iz **Lukovce** v kamniškem okraji 9. julija. [Izv. dop.] Človek bi sodil, da čem manjši je kraj, tem mirnejši so ljudje, tem gladkejši se razvijajo javne razmere. Pri vas v Ljubljani si stojita dve stranki nasproti, in boj med njima nigdar ne ugasne; pa kdo se bode temu čudil? Kadar so pri vas volitve, bodi si mestne, bodi si deželne — vselej veste, zakaj se borite, zakaj se potegujete! In glejte, tudi pri nas imamo boj, a čuden je zato, ker malo da nihče ne vé, zakaj se bojujemo! Občinske volitve trajajo pri nas uže pol leta, pa do denes še nismo prišli do nobenega rezultata. Nekov davkarski kontrolor polastil se je pri nas pravice imperatorja, in on vlada sedaj v občini. On dela volilne zapisnike, bacne jednega ali drugzega ven, ali pa vtakne jednega ali drugzega vanje, — kakor se mu zdi koristno; on reklamira, on se pritožuje, on vpliva na stari odbor, — kar koli hočete, vse stori — a vedno pod tujo krinko. Okrajno glavarstvo naše, katero po občinah vzdržuje tak red, da ga ima malokateri politični okraj na Kranjskem, mora teh homatij tudi uže do konca sito biti, in čudimo se le, da podložnemu davkarju ne odmeri in ne pokaže, kaj je njegov delokrog. Ta mož ima sicer jako nedolžno ime — „Inocenc vsak dan“, pa socijalne in javne občinske razmere bodo še dolgo čutili škodljivi njegov vpliv, in zato upamo, da višja oblast vendar enkrat preišče te zadeve, in kaznuje dotičnega, kakor mu gre. Pridržujem si nekoliko podrobnostij njegovega delovanja za drugi pot, ker je isto več, nego samo lokalno zanimivo.

Z **Gorenjskega** 11. julija. [Izv. dop.] (Nemškovanje po naših uradih.) Veliko je bilo brati v Vašem listu, kako da po različnih krajih naše dežele c. kr. uradi zakone od Nj. vel. cesarja vlade izdane slabo ali nič ne izpolnjujejo; da vedno in vedno le „zveličavno“ švabščino rabijo, akoravno je kmet ne razume, ali vsaj brati ne zna. Res je, na dostih krajih se je zboljšalo in previdni in pametni uradniki so začeli nekoliko tudi naš slovenski jezik spoštovati; vendar je še veliko starokopitnežev, ki ne vedo, kaj je napredek, in zavoljo tega le vedno svojo nemščino nam vrivajo, akoravne se dostikrat zgodi, da še te pravilno govoriti in pisati ne umejo. — Tudi pri nas na Gorenjskem smo v tej zadevi še daleč zaostali. Kdo je temu kriv, ne vé, vendar mislim v prvej vrsti mi sami, ki slovenskih pisem ne terjamo, v drugič še le uradniki, ki Slovencem nemški uradujejo. Kriva je pa v drugej vrsti tudi odgoja naše mladine. Saj vendar se naše mladine vedno le nemščina po vseh zavodih uriva; nij čuda, da mladenič, ki je v šolah 16 let le nemško govoril, le nemške spise pisal, tudi zdaj kot samostojen uradnik ne mara za slovenščino, ker je ne zna. Krivo je pa, kakor rečeno, prvič tudi ljudstvo samo, ki odločno ne terja tega, kar mu po postavi gre. Podučite kmeta in kmalu se bo zboljšalo. Dasiravno imamo v našem okraji vse uradnike sloven-

ščine zmožne, vendar dobivamo vsa uradna pisanja le nemška, posebno se v tej stvari odlikuje okrajni sodnijski pristav; še nikdar nij nobenemu kmetu poslal slovenskega poziva, ampak vse nemške, in tudi nobena sodba nij slovensko ampak le nemško sklenena, in ubogi kmet, ki vas živi, naj si išče koder hoče prelagatelja; kako se ta težko dobi, mislim, mi nij treba praviti, ker veliko in veliko se je o tej zadevi pisalo, pa je le vse „bob v steno“; ker pri nas so postave in ukazi res le na papirji. Pa ne samo c. kr. sodnija, ampak tudi druge uradnije dobro v nemščini napredujejo, tako n. pr.: županije, župnije, krajni šolski sveti, da, tudi vodstva ljudskih slovenskih šol. — Ako človek v pisarno na katerega župana (vém jih dosti) pride, misli, da je kje tam na Pruskem, ker vse, vse je nemško, dasiravno ubožec sam prav nič ne ume nemščine, dostikrat se g. župan podpiše, ki ne vé na kaj in zakaj se je podpisal, in to le zato, ker ne ume nemški. Tudi nekateri gg. župniki se vedno še zmirom držé stare navade in se nehčejo poprijeti slovenščine, katera ima postavno jednake pravice, kakor drugi jeziki v Avstriji.

Kar pa slednjič uradovanja ljudskih šol zadene, se mi več kot neumno zdi, tukaj nemščino siliti. Saj so vendar slovenske šole, saj se vendar slovenski materini jezik goji v šoli, torej naj se tudi uraduje slovensko. Prišel sem v šolo in slučajno pogledal uradna pisanja, pa kako sem se začudil, ko je bilo vse nemško, vprašam torej g. učitelja, zakaj to; odgovor: Na višje povelje!

Pišem te vrstice onim, hi jim mar gredo, da bi se spantili uže enkrat in popustili neumno nemškutarijo ter se poprijeli lepega našega jezika, jezika, kateri je bil uže pred tisoč leti spoštovan v slovanskej liturgiji.

F.

Iz **Postojne** 8. julija. [Izviren dopis.] (Pogin zverglerjev.) Kakor vsako leto, tako je tudi letos poklicala okrajna šolska oblast učiteljsko osobje tega okraja k zborovanju v Postojno dné 7. t. m. Udeležilo se je istega 44 učiteljskih močij; res lepo število izobraževalcev mladine. Zborovalo se je v šolskem poslopji. Po 9. uri je nagovoril c. kr. okrajni nadzornik v nemščini zbrane učitelje ter pozivljaj, naj se zaradi zaroke cesarjevičeve izjavi čestitanje in udanost s trikratnim „živio“, čemur so navzočni krepko odziviljali.

Čestitim čitateljem „Slovenskega Naroda“ ne bodem podrobno opisaval točke obravnavanja, kajti ono spada bolj v pedagogični, nego politični list. A to naj se zabeleži: Poročevalci so se (razen neke „fragle“) vsi posluževali našega materinega, slovenskega jezika; to je gotovo občudovanja vreden preobrat, si bodo mislili drugod, ker vedó, da nij dolgo temu, ko so tu neusmiljeno grasirali in paševali nemški „zverglerji“. Taaffejevo ministerstvo baje tudi vpljiva na kolovodje postojinskega „zvergverčina“, mi je rekel nek šaljivec. — V lepem redu se je izvršil učiteljski zbor, pri nekaterih točkah je bila še precejšnja debata, katere se je v minulih letih povsem pogrešalo, kar svedoči, da se učitelji zanimajo za svojo stroko, ter da nij njih jedino gaslo, potegniti tiste pičle — pravim res pičle dnevnine, katere niso v nobenaj primeri s stroški, ki prizadeva posameznim učiteljem potovanje h konferenci.

V stalni odbor so bili izvoljeni gg.: Kavčič, Mart. Zarnik, Arko in Požar; v knjižni

odbor pa namesto izstopivšega g. Vencajza g. Gustav Grosman.

Zborovanje je zaključil po 1. uri popoldne c. kr. okrajni nadzornik s pozivom, da se Nj. Vel. presvitlemu cesarju zakliče „Slava“, kar je našlo pri navzočih navdušen odmev. Tedaj na „Hoch“ je pozabil gospod konec zborovanja; prepričal se je mogoče takoj iz začetka, da se navzočni ne razumevajo za „Hochovanje“.

Popoldne smo pričakovali, da bodo „zwerglerji“ izvrševali svojo komedijo. Neki komad istih me je vprašal: „Ali nas ne bodo poklicali v šolo, da plačamo doneske za „verein“? Začuden ga pogledam, ter izjavim: „Da-li si ti jedini v Jeruzalemu, ka ne veš, da se ne prištevam k izrodkom?“ — „Popravili bomo naše sramotno postopanje,“ dejal je kumpan, ter pristavil, da jih niso pri „zwergverein“ za drugo rabili, kakor da so plačevali na leto po tri gold. za brezvspešno bobnanje. Tedaj sloviti „zwergverein“ je zaspal „ohne Sang und Klang.“ Requiescat in pace per eternum!

Narodnjaki! sedaj je naš nalog, da si osnujemo v okraji v svoj prospah narodno društvo, saj nas je mnogo ter imamo sposobne kapacitete. Dajmo oprati madež, s katerim je bila oskrunjena v okraji svetinja narodnosti! Požurimo se! — Kolegom, ki so isti dan v Logatcu zborovali, se je poslalo brzogaven pozdrav, kateri so tudi odzdravili istim potom.

Iz Ptujca 8. julija. [Izv. dop.] Večer, ko pride neki tukajšnji politični uradnik v kavarno, pograbi znani praški list „Politik“, ter se šaljivo in porogljivo usti, kakó se more tak list v Ptujci čitati in jezo svojo očitno razglašuje, ker je zadnje dni iz mnogo obiskovane kavarne nemški list „Deutsche Zeitung“ zginol, na njegovo mesto pak se postavila „Politika“; — razžaljivo je bilo, da ta gospod, celo doktor pravoslovja, napada drugo mišljenje njemu gotovo v izobraženju tudi enakih obiskovalcev kavarne, in da se drzne na slovenske zemlji zasmehovati pošteno domače mišljenje! — Ko neki gospod tega kričača zavrne, da je „Politik“ zdaj celo od visoke vlade spoštovan list (ali prav za prav evfemistično je omenjeni gospod — tudi cesarski služabnik — izgovoril, da je „Politika“ vladni list), — se ta Velikonemec javno oglasi: „tukaj sem jaz zastopnik vlade, ne Vi“ (namreč gospod, kateri je „Politiko“ zasramovanja branil). —

Čudno, da se drzne ta mož, nemisleč, da je nasprotnega mišljenja gospod celo višje od njega postavljen državni uradnik, v javnej kavarni reprezentirati vlado, katero sploh kot koncipist do sedaj še zastopati časti nij dosegel; na drugej strani pa je žalostno, da tak politični uradnik v slovenskem okraji svoje zasluge v zatiranju narodnega čutja, si zbira javne lokale za svojo neslano nemško agitacijo, gotovo bi bil boljše na mestu na visokih zgornje štajerskih planinah, kjer slovenskega glasa ne sliši. — Visokej vladi pa se res tak gospod prav vrlo reprezentuje, in bi le želeli, da ga višji podučé, ali je res tukajšnjemu po dozdevanji varuhu vladnega principa spodobno, če v kavarnah in gostilnah Slovence, Čeha i njih narodne naprave zasmehuje! —

Domače stvari.

— (Eksc. minister Pražak) se je v sredo zvečer v Ljubljano pripeljal, kjer ga je na kolodvoru g. deželni predsednik Winkler pričakoval. G. minister je v Tavčarjevem

„hotelu Evropa“ prenočeval. V četrtek zjutraj si je, spremljan od g. dež. predsednika in dr. Vošnjaka, ogledal ljubljansko mesto, šel „na grad“ in po zjutreku „v Švicariji“ pod Tivolijem se odpeljal na Bled od koder pojde dalje. Ministru Pražaku je Ljubljana in nje okolica jako dopadla, ker k sreči je bilo to jutro tudi najkrasnejše vreme.

— (Poboj pod Tivolijem.) Včeraj je po vsej Ljubljani veliko pozornost budila različno pripovedovana grozna novica, da je v gozdu „pod Tivolijem“ pobit bil in nesvesten v deželno bolnico prinesen mlad študent tukajšnje gimnazije, četrtošolec Švigelj. Najbolj razširjena varijanta raznega pripovedovanja, govori, da je Švigelj, 18 let star sicer priden mladenič, do kasne ure izjemoma „bandal“ s svojimi tovariši (katerim je šolsko leto končano, torej so bili enkrat po navadi razposajene mladine iz vojníc izkočili), a potem ga je zapeljala neka zanikerna ženska Venus vulgiva v gozd Tivolski. Tam sta ga v njenej tovarišiji proti jutru našla dva „lumpa“ (v Ljubljani se zovejo taki postopači „kat' eksohen“) in jeden ga je s kolcem tako črez senci udaril, da je dijak precej zgrudil se in se dozda v bolnici še ne zaveda. Preiskavanje se je začelo in bode valjda celo stvar razjasnilo. — Ljubljansko okrajno glavarstvo pa bi za iztrebljenje ljubljanske okolice lahko bolj skrbelo. Spet je polno falotov in vlačug okolo Ljubljane.

— (Posnemanja vredno.) Kakor se piše v „Sl.“, je občina sv. Križ pri Kostanjevici v občinski seji sklenila, da hoče samo slovensko uradovati, in da zanaprej ne bo sprejemala nobenih nemških dopisov ne od sodnije, ne od davkarije, ne od okrajnega glavarstva, ali bolje, da se na take dopise ozirala ne bo. Ob enem je bilo županu naročeno, naj ta sklep naznani dotičnim uradom, da se bodo vedeli po njem ravnati. — Tako naj storé vse občine.

— (Bralno društvo v Gornjem gradu) priredi dne 18. t. m. zabavo v spomin tisočletnice uvedanja slovenskega jezika v javno cerkveno službo.

— (Cirkus Fumagalli) pričel je te dni svoje predstave na Fran-Josipovem trgu s konji, jahači, telovadci in takozvanim „kanonskim kraljem.“

Tujci.

14. julija:

Pri Slonu: Kalister, Sanzin iz Trsta. — Herz iz Dunaja. — pl. Troyer iz Reke. — Neumitz iz Dunaja. — Richter iz Kočevja. — pl. Persich, Tomassi iz Trsta.

Pri Malčét: Weidinger iz Dunaja. — Poper iz Kočevja. — Eber iz Dunaja. — Fink iz Gradca. — Freistadt, Blichler, Veit iz Dunaja.

Dunajska borza 15. julija.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	72	gld.	85	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	„	65	„
Zlata renta	88	„	10	„
1860 drž. posojilo	132	„	75	„
Akcije narodne banke	831	„	—	„
Kreditne akcije	281	„	30	„
London	117	„	80	„
Srebro	—	„	—	„
Napol.	9	„	35	„
C. kr. cekini	5	„	55	„
Državne marke	57	„	75	„

Pri rudniku za premog v Hrastniku in Dolu odda se v najem

kupčija.

Natančneje pove g. Franc Luser, magacinar v Hrastniku. (338—1)

Presrčno zahvalo izrekamo podpisani vsem p. t. sorodbincem, prijateljem in znan-
cem, kateri so denes našega preljubljenega
očeta, gospoda

Bernarda Dolenca,

k večnemu počitku spremi blagovolili.
V Št. Vidu pri Vipavi, 12. julija 1880.
(326) **Žalujoči otroci.**

Javna zahvala

g. baronu Lazariniju v Krškem.

Dne 10. t. m., ko se v Savi pri tako zvanem „Jungfersprungu“ kopljem, priplavam do meni nepoznanega vrtinca, od katerega sem bil v dno potegnen; posrečilo se mi je priti dvakrat na vrh, a moral sem zopet v dno.

To zapazi g. baron Lazarini — ki je malo prej iz vode šel — skoči za mano in me reši iz neljubega položaja. Dolžnost mi je, se tu g. baronu Lazariniju za daljno življenje najiskrenejše zahvaliti.

Krško, dne 12. julija 1880.

D. Kurent,
občinski tajnik.

(325)

Št. 9117.

(315—8)

Razglas.

Podpisani mestni magistrat potrebuje 100 sežnjev drv in bo njih zalaganje v soboto dne 17. julija 1880

dopoludne ob 10. uri po očitnej dražbi oddal. Drva morajo biti 24 palcev dolga, čista, po zimi 1879/80 posekana bukova.

Mestni magistrat v Ljubljani,

dne 2. julija 1880.

Župan: Laschan.

Št. 6579.

(327—1)

Oznanilo.

Dne 31. julija t. l. dopoludne ob 10. uri se bodo v uradni županije Vrhuške **lov-ske pravice** dačnih občin Podlipa in Zaplana po dražbi na 5 let v najem prepuščevale. Prijatelji najema se z opombo k tej dražbi vabijo, da znajo najemne pogoje ali pri podpisnem uradu ali pa tudi pri županiji na Vrhniki pregledati.

C. kr. okrajno glavarstvo v Ljubljani,

dne 13. julija 1880.

Ed. Fumagalli
iz Milana.

Denes tretja velika predstava

sé spremenjenim programom.

Omenjati je posebno mej drugim

kanonski kralj RAFAEL SKALI,

kateri se bode denes s 500 funtov teško pezo na nogah produciral in kateremu bodo najkrepkejši možje jako velik plitjak na prsih raztolkli.

V cirkusu uči tudi nadkonjar Emilio jahat. Spoštovanjem

Ed. Fumagalli,

vodja.

(329)